

*Uspomeni
na moju majku,
na Matilde,
na Horhea Federika*

UVODNE REČI

Već duže vreme u meni se nagomilavaju brojne nedoumice, mučne nedoumice oko sadržine ovog testamenta koji su me toliko puta nagovarali da objavim; odlučio sam da konačno to učinim. Kažu mi: „Imate obavezu da ga završite, mladi ljudi su obeznađeni, nespokojni i veruju u vas; ne smete ih izneveriti.“ Pitam se da li zaslužujem to poverenje, imam ozbiljne mane koje oni ne poznaju, pokušavam da se izrazim na najfiniji način da ih ne bih povredio, jer im je potrebno da imaju veru u nekoga, usred ovog haosa, ne samo u ovoj zemlji već i u čitavom svetu. A najfiniji način jeste reći im, kako sam često i pisao, da u ovoj knjizi od mene ne očekuju najsurovije najveće istine; njih će naći jedino u mojim maštarijama, u onim zloslutnim balovima pod maskama koji, stoga, govore ili otkrivaju istine koje ne bi imali hrabrosti da priznaju otkrivenog lica. Veliki karnevali iz drugih vremena bili su, takođe, poput kolektivnog povraćanja, nešto u osnovi zdravo, nešto što je ondašnjim ljudima iznova omogućavalo da podnesu život, da olakšaju egzistencijalne muke; čak sam pomislio da i Bog, ako postoji, ima masku.

Da, pišem ovo prvenstveno za adolescente i mlade, ali i za one koji se, poput mene, približavaju smrti, i pitaju se zarad čega smo živeli i trpeli, sanjali, pisali, slikali, ili, jednostavno, pleli stolice. Na taj način, posle upornih odbijanja da napišem ove završne stranice, činim to kada me moje najdublje, najtajanstvenije i najiracionalnije ja nagna da to učinim. Možda mi pomogne da pronađem čulo spoznaje u ovom svetu preplavljenom strahotama, izdajama, zavistima; bespomoćnostima, mučenjima i genocidom. Ali i pticama koje mi ulivaju snagu kada čujem njihovu pesmu, u svanuće; ili kada moja stara maca dođe da mi legne u krilo; ili kada vidim boju cveća, ponekad tako sićušnog da ga treba posmatrati iz velike blizine.

Veoma su skromne poruke koje nam Božanstvo predaje o svom postojanju. I to ne samo posredstvom nevinih stvorenja iz prirode, već takođe otelotvorene u tim neznanim junacima, poput onog sirotog čoveka koji je, prilikom požara u jednom sirotinjskom kvartu, tri puta ušao u limenu baraku gde je ostalo zaključano nekoliko mališana – koje su roditelji ostavili da bi otišli na posao – sve dok u poslednjem pokušaju nije preminuo. Pokazujući nam da nije sve žalosno, iskva-reno i nečisto u ovom životu, i da je to jadno neznano biće, kao i ti cvetići, zapravo dokaz Apsolutnog.

I

RANO DOBA I VELIKE ODLUKE

*Poput izgnanika
hodam uličicama
najstarijeg grada,
prvog po rođenju.
Moja duša ide ispred mene,
kolebljiva i nespokojna.
Šta je to uznemirava?
Njena napuštenost ili njena potraga
za novim prebivalištem?
Eno me tamo,
mesečarke,
sirote i pobeđene.
Čeznem za plažom i visokim proplancima
i onom plavom barkom
koja blizu obale
čeka na mene.*

MATILDE KUZMINSKI-RIHTER

Upravo sam ustao, uskoro će biti pet ujutru; nastojim da ne pravim buku, odlazim u kuhinju i pripremam sebi šolju čaja, dok pokušavam da se setim delova svojih polusnova, tih polusnova koji mi se, sa ovih osamdeset i šest godina, prikazuju vanvremenski, pomešani sa uspomenama iz detinjstva. Nikada nisam imao dobro pamćenje, uvek sam posedovao tu manu; ali možda je to način da se sećamo jedino onoga što mora biti, možda najvećeg što nam se desilo u životu, onoga što ima neko dublje značenje, što je bilo odlučujuće – i za dobro i za loše – na ovom složenom, protivrečnom i neobjašnjivom putovanju ka smrti koje predstavlja bilo čiji život. Zato je moje obrazovanje tako nepravilno, načičkano ogromnim prazninama, kao da se sastoji od ostataka prelepih hramova čiji komadi ostaju zapušteni između smeća i divljeg rastinja. Knjige koje sam pročitao, teorije koje sam često ponavljao, dugujem svojim ličnim sukobima sa stvarnošću.

Kada me zaustave na ulici, na trgu ili u vozu, da bi me pitali koje knjige treba čitati, uvek im kažem: